

Vytautas Merkys

Lietuvos istorikas, vienas žymiausių lietuviškos spaudos draudimo laikotarpio tyrinėtojų, habilituotas daktaras, profesorius. Gimė 1929-03-29 Čivuose, Kupiškio r. Mirė 2012-07-25, palaidotas Vilniuje.

1946 m. baigė Kupiškio gimnaziją, 1951 m. – Vilniaus universiteto (VU) Istorijos-filologijos fakultetą. 1951–1953 m. dirbo LTSR revoliucijos muziejuje. Nuo 1953 m. – Lietuvos istorijos instituto mokslų darbuotojas. 1957 m. Istorijos institute apgynė istorijos mokslų kandidato disertaciją „Revoliucinis Vilniaus darbininkų judėjimas 1895–1904 m.“, 1969 m. apgynė istorijos mokslų daktaro disertaciją „Pramonės raida ir proletariato susidarymas Lietuvoje XIX a.“ Iš Istorijos instituto išėjo 1986 m. dėl ideologinių priežasčių ir dirbo LMA Ekonomikos instituto ūkio ir ekonominės minties istorijos skyriaus vedėju. 1987 m. grįžo į Lietuvos istorijos institutą ir iki 1992 m. buvo jo direktorius, 1992–1995 m. – instituto tarybos pirmininkas. V. Merkys dėstė VU, 1991 m. tapo profesoriumi, 1993–2000 m. dėstė Vytauto Didžiojo universitete. Buvo LMA žurnalo „Lituanistica“ ir tęstinio leidinio „Lietuvos istorijos metraštis“ redakcinių kolegijų pirmininkas. 1990 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos tikruoju nariu, 2001 m. – Lietuvių katalikų mokslo akademijos nariu.

Per savo ilgą mokslinę tiriamąją, mokslinę organizacinę ir pedagoginę veiklą prof. V. Merkys pelnė visuomenės, kolegų ir mokinių pagarbą bei padėką. Profesionalumas, aukšta moralė, pagarba kolegoms ir mokiniams, žmogiškoji šiluma ir nuoširdumas – šie jo asmenybės bruožai labiausiai buvo pastebimi visiems pažinojusiems ir bendravusiems su profesoriumi. Tai buvo išskirtinės inteligencijos ir erudicijos žmogus.

Akademikas V. Merkys reikšmingais darbais praturtino Lietuvos istorijos mokslą, tapo žinomas ir toli už mūsų šalies ribų. Svarbiausi V. Merkio darbai: „Dalevskių šeima“ (1967),

„Simonas Daukantas“ (1972), „Konstantinas Jablonskis“ (1991), „Knygnešių laikai 1864–1904“ (1994), „Draudžiamosios lietuviškos spaudos kelias 1864–1904“ (1994), „Motiejus Valančius. Tarp katalikiškojo universalizmo ir tautiškumo“ (1999).

Prof. V. Merkys – dukart Lietuvos mokslo premijos laureatas: 1969 m. – už Vilniaus miesto istorijos nuo seniausių laikų leidinį (su bendraautoriais) ir 1997 m. – už fundamentalius veikalus, skirtus spaudos keliui 1864–1904 m. ir to laikotarpio knygnešiams. 1995 m. apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi, 1996 m. – Lietuvos mokslų akademijos S. Daukanto premijos laureatas. 1993 m. jam suteiktas Gardino universiteto garbės daktaro vardas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus vyriausioji specialistė
Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai –

LMA archyvas. Asmens byla.
Virginijos Valuckienės nuotrauka